

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Caput 2. De pertinentibus ad secundum Præceptum: Non assumes nomen
Domini &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

schedulas, ligaturas, libros, aliaque impiæ artis instrumenta comburant. Si autem chirographum aliquod dæmoni tradiderint, non est absolute necessarium, ut recipiatur, quia pactum illud per penitentiam dissolvitur. Tertiò, ut promittant efficaciter quantum poterunt damna alijs illata refarcire.

CAPUT II.

De pertinentibus ad secundum Præceptum.

Non assumes nomen Domini &c.

§. I. De Blasphemia.

1. Blasphemia est maledictio sive contumelia in Deum: ut si quis Deum vocet tyrannum, aut injustum, aut dicat se aliquid Deo invito facturum. Blasphemia non admittit parvitatem materiæ, sed semper est peccatum mortale, quoties liberè profertur.

2. Peccatum blasphemix est etiam in Sanctos, aut res sacras contumeliam dicere, si profertur in Sanctos, ut Sancti sunt. Non enim esset grave peccatum dicere de aliquo Sancto, quod fuerit ignobilis, furor, indoctus, &c.

3. Si quis in iracundia, indignando non Deo, sed homini, nominet Sacramenta, vulnera Christi, & similia sine aliorum scandalo, non erit illa blasphemia, sed vana usurpatio sacri Nominis, & facile potest esse tantum veniale, ut docet Cajet. Sanchez &c.

4. Maledicere vento & pluvix, quâ affligimur: aut diei & loco, in quo nati sumus: aut equis & jumentis, ut faciunt rustici aut aurigæ, si

sistat maledictio in sola creatura sic ut tantum ipsi malum imprecemur, non est per se lethale peccatum: si autem indignatio tendat contra Deum, aut contra creaturas illas, quatenus sunt instrumenta Dei, committitur grave peccatum: quod si optemus creaturas destrui cum gravi damno proximi, peccatum est contra charitatem.

5. Verba quae tantum dubie videntur sonare aliquem contumeliam contra Deum, & possunt facile in alio sensu accipi, non debent censeri verba blasphemia, si absit prava intentio. Quia verba in dubio non sunt accipienda, ut sonent delictum, non enim praesumitur delictum, nisi de eo constet *Bonac. Castrop. Tambur. lib. 2. c. 6. §. 4. n. 19.* Decet tamen a talibus verbis tanquam periculosis studiosè cavere.

6. Sed quæres primò. Quid censendum de parentibus aut alijs, qui sæpè suis liberis & amicis damnationem, & damnationem imprecantur?

Respondeo, non esse blasphemiam, sed diram imprecationem, quae plerumque ob subitam iram & inadvertentiam, ac defectum seriae voluntatis veniale peccatum non excedit, nam plerique, si interrogentur, dicent se nullo modo voluisse, ut malum illud alteri eveniret. *Bonac. Navar. Tol. Regin. Balmel. d. 25. n. 10.*

7. Quæres 2. Quid judicandum de illis, qui frequentè ex prava consuetudine verba blasphemia inadvertenter proferunt? Quidam censent singulis vicibus mortaliter peccare. Alij tamen docent illos tantum peccasse in causa, dum consuetudinem illam cum advertentia contraherent, & nunc tantum peccare omissione diligentiae ad extirpandam consuetudinem vitiosè contractam, de qua à Confessario serio monendi sunt, etiam aliquando cum dilatione absol-

absolutionis, si aliter non appareat emendatio. Ita Diana *part. 3. tract. 5. resol. 65. & part. 10. tract. 14. resol. 13.* citans Suarez, & sex alios. Item Leonardus de juramento *disp. 5. quest. 18* cum alijs, quibus non apparet quomodo verba illa, sine ulla advertentia malitiae prolata, possint esse per se formalia peccata, magis quam eadem verba in somno, aut ebrietate prolata, cum hic & nunc dum proferuntur absit omnis notitia & advertentia malitiae, adedque desit tunc libertas illa quam ad merendum & demerendum omnes requirere debemus.

8. Pro blasphemia, in Confessione gravem in praegendam esse poenitentiam discrete statuit Conc. Lateran. & Trid. *Sess. 14. cap. 8.*

Olim in Iure Canonico *Cap. sancimus. de maledictis*, statutum est, ut si quis contra Deum, aut Sanctos publice blasphemaret, per Episcopum suum his poenis subijceretur; ut septem diebus Dominicis praeforibus Ecclesiae palam, dum aguntur Missarum solennia, existeret, & ultimo die pallium & calceamenta non habeat, & sextris quibusque ferijs intra illud tempus in pane & aqua jejuret, &c. Nunc vero quoad praxim spectandae sunt constitutiones, & consuetudo pro puniendis blasphemis in varijs locis recepta, ut cum alijs advertit *Azor*, & *Castropalans disp. 2. paract. 2. §. 5* Viget autem in Hispania haec consuetudo, ut si homo ignobilis proferat blasphemias haereticas, producat in publicum cum galero papyraceo, collum ligatus fune, lingua legata palo, sine pallio, nudis pedibus, & flagellatus tandem mittitur in exilium. Ex quibus patet blasphemum non debere mirari, si saltem a suo Confessario non nihil severe tractetur.

§. 2. De Iuramento.

1. **I**uramentum est invocatio divini nominis in alicujus testimonium. Ac proinde iuramentum sanctè susceptum est actus patriæ : undè fit ut solum per Deum verum jurare liceat, qui solus est rerum omnium conscius, & infallibile testimonium perhibere potest.

2. Iuramentum aliud est *Affertorium*, quo confirmatur dictum de præsentis vel præteritis : aliud *Promissorium*, quo confirmatur promissum de opere futuro. In iuramento promissorio includitur etiam *affertorium* de voluntate rei faciendæ.

3. Iuramentum non est dicere : In mea fide, in mea conscientia, in fide Christiani, in fide Religiosi : æquivalent enim tantummodò his : ita est, verum est : neque Deus ut testis invocatur. Nisi per ea verba quis intendat jurare, nam & iuramentum ex intentione dependet.

Nec jurare per creaturam, iuramentum propriè est, v. g. per animam, per dexteram, &c. modò ad Deum non referas, sed tantum per eam, quantum potest, veritatem confirmare intendas, etsi tali testimonio abutens à peccato aliquo non excusetur.

De habentibus consuetudinem jurandi idem ferè dicendum quod supra de blasphemia, n. 7.

5. Mortale incurrit, qui jurat se facturum, quod credit se facere non posse. Item qui jurat falsum etiam sine animo jurandi : tum etiam qui jurat aliquid promittendo, sine animo promittendi. Quia ipsa forma iuramenti falsò suscepta est gravis in Deum irreverentia. *S. Thom. 2. 2. q. 97. a. 7. Less. Bonac. &c.* Peccat etiam gravi-

ter qui jurat rem dubiam tanquam certam.

Suar. Angel. Navarrus c. 12. n. 7.

6. Qui jurat facturum se aliquod opus levi-
ter malum, peccat plerumque tantum
venialiter; si verò id jurat sine animo
faciendi, peccat mortaliter. *Bonac. &c.*
Ratio prioris est, 1. quia sic jurans nullo modo
Deum adducit in testem falsi: Supponitur enim
habere animum committendi illud veniale,
quamvis exequi non teneatur, sed potius omit-
tere. 2. Juramentum illud non continet gra-
vem irreverentiam: quia etsi non sit apta jura-
menti materia, non est tamen graviter inepra,
quod patet, nam jurare se facturum rem merè
indifferentem est tantum veniale, eo quod sit
materia leviter non apta, uti satis constat: at-
qui materia venialis non excedit indifferentem
nisi excessu veniali: ergo illius ineptitudo sive
irreverentia in ordine ad juramentum est tan-
tum venialis. Quis facile censebit reum fieri
ignis aeterni, qui jurat se velle socio auriculam
vellere, aut dicturum illi verbulum injurio-
sum, aut ereptum obulum non redditurum,
quod novit venialiter malum. Sic etiam cen-
set Cajetanus in summa de juramento, Sylvester,
Sotus, Navarrus, Covar. Valentia, Suarez, Say-
rus, Fagundez, Bassæus, Azor, Leander plu-
res citans, & hoc longè probabilius affirmans,
de juramento disp. 7. quest. 37. Addidi tamen,
plerumque, quia possint in aliquo singulari ca-
su intervenire tam notabiles circumstantiæ, ut
irreverentiam gravem, vel etiam scandalum
arguere possint.

7. Rem levem in juramento promissam non
præstare, mortale non esse, v. g. servum aut
prolem non castigare, uti probabilius docet,
Sanch.

Sanch. Laym. Sylvester, Antoninus, Navarrus, Sotus, Contra Cajetanum in *summa ver. perjuriū*, Toletum, Gabrielem, Tabienam *ver. juramentum*, Futnum, Valenciam, & Lessium de *just. lib. 2. cap. 42. dub. 5.* cujus ratio mihi magis solida videtur: quia ejusdem rationis est falsum reddere id quod Deus antea testatus est per juramentum promissorium, & facere ut Deus in praesenti falsum testetur uti fit in juramento assertorio, quod semper est grave. Nam quod veritas juramenti promissorii tantum fit futura pendens ab ipso jurante, non facit quo minus aequè teneatur efficere ut verum sit quod juravit se facturum: quamdiu saltem res promissa non remittitur, aut honesta manet, de quo infra. Certum verò hoc est, ut levissimum sit, quod vel negando, vel affirmando scienter juras falso, esse mortale.

8. Si quis se juret facturum, quod postmodum non decet, non tenetur. Nec si juravit alterius causâ, qui fieri non vult quod promissum est. Nisi simul ad honorem Dei jurasset: tunc enim videtur voti locum tenere. Et si hic etiam, ut volunt quidam, non teneatur, si ille cujus fieri interest, obligationem remittat; ut si quis ad Dei gloriam jurasset, se pauperulam certam in uxorem ducturum, eaque relaxet promissum.

9. Fraude inductus ad jurandum, quam si novisset non jurasset, non tenetur. At extortum vi juramentum de re non illicita obligat, nisi vel relaxetur, vel sit de Matrimonio ex metu, qui cadat in constantem virum, ad id obtinendum incusso.

10. Juramentum de re imprudenti, indifferenti, aut melioris boni impeditiva, non obligat.

ligat : quod postremum merito sic intelligunt nonnulli , nisi juratum sit in alterius favorem , v. g. ducere aliquam : non enim potes id postea omittere ob solum continentiae desiderium.

11. Jurans facere certo tempore , si non potest , tenetur postea , nisi ad solum illud tempus juramentum alligare voluerit.

12. Jurans non obligatur ad ea , de quibus si cogitasset , ea non intendisset in aliis quae promittebat includere , sed exclusisset : nec etiam obligatur , si id accadat , quod si fuisset juramenti tempore , pro temerario haberetur.

13. Si procurator ex speciali mandato tuo pro te juravit , teneris ejus juramento , *Leander , Sa , aliique.*

14. Juramentum de celando secreto , intelligitur , nisi alteri magis noceat secretum non aperiri.

15. Juramentum servandi omnia statuta , intelligitur si sint licita , & nisi abrogentur.

16. Civitatis juramentum , si pars major non servet , nec reliqui servare tenentur. Non enim pro tali casu praesumantur cives se obligasse.

17. Juramentum impuberis , patre contradicente irritatur. Potest etiam pater irritare tale juramentum filii , etsi speciem voti habeat , ut potest ipsa vota : sic & quisque indirectè juramenta subditi , de rebus sibi subjectis , si velit , irrita reddit.

18. Juramentum à se factum ad Dei gloriam potest quisque commutare , in rem apertè meliorem , non si factum sit homini. *Tolet. Sanch. aliique.*

19. Qui juravit non petere dispensationem
voti,

voti, vel juramenti, vel eâ non uti, poterit rem Superiori indicare, si sic ratio postulet, & si is dispensationem dederit, eam liberè acceptare. *Sylvester v. juramentum.*

20. Qui ex privilegio possunt dispensare in votis, vel ea commutare, non propterea idem possunt in juramentis. *Navar. cap. 27.*

21. Etsi Episcopus possit dispensare in juramentis Pontifici non reservatis, causa tamen proportionata requiritur, ut dispensatio sit valida. Non requiritur tamen illa in juramenti irritatione, ut hæc fiat validè, sed tantum ut fiat licitè.

Quæstio sat difficilis est, An qui juravit redire ad carcerem, quo injustè detinetur, obligetur ad reditum, si subsit probabile periculum mortis injustæ postea infligendæ? Resp. Sententiam ab autoritate esse utrimque valdè probabilem. Teneri ad reditum docet *Suarez, Lessius, Layman*, aliique quos citat & sequitur *Sanchez lib. 3. in Decal. cap. 11. n. 32.* Admittit tamen *Suarez & Sanchez* cum aliis quos citat ibidem n. 35. Episcopum posse illud juramentum relaxare, & sic obligationem redeundi tollere, quia jus vitæ præbet justam causam relaxandi. Negat verò absolutè tali casu ad reditum teneri, *Vasquez 1. 2. q. 96. art. 5. Navarrus, Fabiana, Sylvester*, & plures Juristæ, nec non *Diana, Tamburinus, Reginaldus, Engundez lib. 2. in decal. cap. 13. n. 10.* aliique quos citat *Leander tract. 1. de juram. disp. 10. q. 21.* Quia, inquiunt, juramentum de tali re esset temerarium, quod non obligat, esset enim vinculum iniquitatis, in ordine ad mortem injustè inferendam.

Excipe tamen tale juramentum, quod fieret
ab

ab eo qui ob Religionem captivus detineretur, vel etiam apud Turcas, vel in alio casu quo ex omisso ad carcerem reditu nasceretur magnum scandalum, aut contemptus Religionis: idque admittit *Navarrus*, *Diana*, *Tamburinus*, *Leander loco citato*, & plures etiam secundae sententiae Authores.

Quæres, quamnam personæ ad juramentum suscipiendum in iudicio admittantur?

Respondeo, Non admitti, jure saltem communi, pueros, aut puellas ante annos pubertatis, qui sunt in pueris 14. in puellis 12. In causis autem criminalibus non admittuntur minores viginti annis, ut constat ex lege *inviti ff. de testibus*. Repellitur etiam qui antea fuit perjurus *Cap. parvuli 22. q. 5.* Et Apostata *Cap. alieni 3. q. 4.* Et inimicus, aut malevolus, *Cap. cum oporteat, de accus.* Excluditur etiam communiter qui est socius criminis, aut infamis, aut consanguinei, & affines usque ad quartum gradum illius pro quo est testimonium dandum, ex *Cap. similiter, de testibus &c.* Et specialiter Sacerdotibus interdictum est in iudicio ex levi causa juramentum præstare, ex *Cap. si quis presbyter 2. q. 4.* Quia causa non gravi sola testificatio sacerdotis debet esse fide digna sine juramento. Possunt tamen in iudicio juramentum præstare in causa magni momenti; in quo sufficit Sacerdoti proprium pectus tangere, extra aliquos casus qui excipiuntur *Cap. si quis presbyter. supra.*

§. 3. De voto.

1. **V**otum est promissio deliberatè Deo facta de bono meliori. Ea deliberatio requiri-

quiritur ad obligationem voti, quæ requiri solet ut quis peccet mortaliter.

Sed quid si post emissum votum dubitetur an vovens habuerit sufficientem deliberationem, & usum rationis? Si vovit ante septimum ætatis annum, in tali dubio non obligatur? quia possessio stat pro libertate, nec præsumitur in illa ætate habuisse sufficientem deliberationem. Si verò post septennium vovit, non obstante tali dubio manet voto obligatus: quia possessio stat pro voto, & præsumitur usus rationis, nisi satis constet oppositum: ita *Sanchez, Diana,* & Doctores communiter.

2. Non obligat votum de re vana, aut impeditiva majoris boni, neque de re indifferenti, nisi bono fine cohonestetur. Quia Deus talia vota tanquam vana non acceptat, ut docet *Navarrus cap. 12. aliique.*

3. Tenetur voto qui intendit vovere, etiam si non intendat implere: qui verò se non intendit obligare, non videtur intendere vovere; hoc est ipso, nim quo quis vovet se obligat, uti qui promittit, obligat se hoc ipso quo promittit. Peccat tamen, & secundum quosdam mortaliter, vovens sine animo se obligandi.

Quæstio est, An validum sit votum, aut juramentum nunquam peccandi venialiter? Resp. negativè, quia est de re moraliter impossibili, spectatà communi hominum imbecillitate. Sed quid si sit votum de certo veniali, v. g. nunquam mentiendi? Resp. votum illud validum, & sæpè laudabile esse: quia per insignem diligentiam est moraliter possibile cum ordinaria Dei gratia ab omni mendacio abstinere, ut admittit etiam *Lessius, Sanchez, Suar. de voto cap. 3.*

Sed

Sed quæres, an idem sit de voto vitandi omne prorsus verbum otiosum, aut omnem distractionem in oratione? Affirmat esse validum Cajetanus 2. 2. q. 88. act. 8. & quidam alii, Respondeo tamen, multò probabilius, esse invalidum: quia lingua est tam lubrica, & phantasia tam instabilis, ut moraliter impossibile sit in illis cohibendis omnem negligentiam semper evadere. Constat quidem S. Teresiam emisisse votum semper faciendi quod judicaret Deo acceptissimum: sed ad hoc opus erat gratiâ prorsus rarissimâ, & ad cooperandum gratiæ, rara avis in terris erat Teresia.

4. Quoad votum ex metu, probabilius est votum factum metu gravi, ad id non justè incusso non valere, nisi firmetur juramento: secus est si metus justè incutiatur.

5. Votum puellæ ob metum Patris reverentialem non valere quidam probabiliter asserunt, si præsertim timet ne ab eo alioqui durè tractetur. *Navar. c. 25. n. 51. Gr.*

6. Qui vovit solùm ingredi Religionem, si in Novitiatu ea non placet, potest exire, etiam si vovisset animo perseverandi: sic enim institutus est, & intelligitur ingressus Religionis.

7. Violare votum de re levi, aut de vitando aliquo veniali, est solùm veniale peccatum. *Navar. n. 40. Layman cum communi*, quod confirmatur in levi violatione paupertatis, aut obedientiæ religiosæ: contrarium de juramento plures docent.

8. Non est plerumque in potestate voventis se obligare sub mortali, aut veniali peccato; obligatio enim pro qualitate materiæ quam vovet gravis, aut levis incurritur.

Vota

Vota emissa ex errore non obligant, si error fuerit circa substantiam rei promissæ, vel circa conditionem substantialem, vel circa finem siue motivum votendi. Hinc error circa substantiam facit ut non teneatur qui vovit dare calicem quem putavit esse argenteum, cum tamen sit aureus. Error circa finem invalidat votum offerendi Deo sacrificium in gratiarum actionem pro recuperata sanitate amici, qui tamen est mortuus, aut non laboravit. Ita *Lesius, Filiucius, alique communiter.*

9. Non ideo votum non obligat, quia accidit aliquid quod si prævidisses, non vovisses; sed quia accidit id quod si fuisset ab initio tempore voti, obligationem voto abstulisset; ut si fiat res impossibilis, aut illicita, aut indifferens, quæ per se sub votum non cadunt.

10. Votum Sacerdotii, aut votum non nubendi, non est votum castitatis, potestque ab Episcopo dispensari.

11. Votum de impossibili non obligat, etsi res postea fiat possibilis.

12. Illi possunt irritare suorum vota, quos diximus posse irritare juramenta, supra §. 2. n. 17. Qui tamen sine causa irritat alterius votum in quod consenserat, peccat quidem, sed valida est irritatio.

13. Etsi Episcopus possit dispensare in suorum subditorum votis Papæ non reservatis, dispensare tamen non potest Parochus. Quia in hoc non habet jurisdictionem fori externi, *Suares & alii communiter.*

14. Votum omne ex juris autoritate, commutari potest in votum religionis, quia hoc est maxime arduum & diuturnum.

15. Potest quis non servare votum, cum ob-

serva-

servatio vergit in periculum magnum, & non potest pro dispensatione adiri superior. Excipit tamen votum continentiae, quae melior ipsa vita existimatur.

16. Causa dispensandi esse potest facilitas nimia, sive defectus maturae deliberationis in voto, infirmitas ad implendum, necessitas vel utilitas, quae item causae ad votum commutandum idoneae esse solent.

17. Papam posse in voto solemniter castitatis dispensare quidam negant, aliqui rectius affirmant, utrumque fat probabile Authores admittunt.

18. Qui potest ex privilegio dispensare, potest & commutare, non contra. Dispensatio autem in voto sine justa causa invalida est, ut passim admittunt Theologi.

19. Dispensatio aut commutatio voti & juramenti invalida & injusta est, quando ea cedit in praedictum tertii, cui per votum aliquod jus acquisitum est. Sed bene notandum, jus illud acquisitum non esse, nisi promissio fuerit acceptata, ideoque posse adhuc votum relaxari aut commutari, ita *Rodric. tom. 2. c. 131. n. 4.*

Quinam autem possint in votis & juramentis dispensare, aut ea commutare, reperies supra in serie Facultatum, *par. 3. cap. 5. §. 1. num. 9.*

Quaeres, quanam vota sint soli Pontifici reservata, sic ut nequeant ab alio, sine eius facultate relaxari, aut commutari?

Respondeo, quinque esse vota sic Pontifici reservata: Votum Castitatis perpetuae, Religionis approbatae, peregrinationis ad limina Apostolorum, & ad S. Jacobum Compostellam,

454 Pars 3. tract. 5. cap. 2. De pertin. &c.
lam; & ad Terram Sanctam. In necessitate
quando non datur recursus ad Pontificem, po-
test in illis Episcopus cum suis subditis dispensa-
re, ita *Doctores* ex Juris concessione.

Quod si prædicta vota fuerit pænalia, ut, si
fornicatus fuero, voveo in pænam servare per-
petuam castitatem: vel si fuerint conditiona-
lia, ut, voveo peregrinationem Compostella-
nam, si ab hoc morbo convaluero: talia vo-
ta non censentur reservata etiam post imple-
tam conditionem. Quia non sunt emissa ex vir-
tute Religionis, sed vel pænæ explendæ, vel
sanitatis obtinendæ gratiâ: reservatio autem
cum sit odiosa rigidè interpretanda est. Pote-
runt itaque talia vota relaxari ab iis qui facul-
tatem habent dispensandi aut commutandi alia
vota, ut docet Cajetanus verbo, *Votum* n. 6.
Medina, Lopus, Aragonius, Palacius, & plu-
res Theologi recentiores.

Quæstio est inter aliquos Recentiores, An si
obstrictus voto castitatis sine delectatione pro-
pria, alium suo contactu ad pollutionem im-
pellat, teneatur in confessione circumstantiam
sui voti explicare?

Non desunt authores qui sustinent partem
negativam; eo quod talis in seipso nullam po-
nat actionem veneream castitati suæ contra-
riam. Respondeo tamen illum esse voti tran-
gressorem, & teneri obligationem talis voti in
confessione exponere. Quia vovit abstinere ab
omni actu venereo, ac proinde dum actionem
illam in alio procurat, contra voti religionem
operatur.

Nec videtur contraria opinio rûtò sustineri,
cum ea jussu supremi Tribunalis Fidei expun-
cta fuerit ex summa Hieronymi de Lamas anno
1640. CA-